

Ομιλία του Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, κ. Πάνου Καρβούνη, κατά την απονομή των Δημοσιογραφικών Βραβείων & Τιμητικών Διακρίσεων "Κωνσταντίνος Καλλιγιάς" 2017

Εξοχότατε Πρόεδρε της Δημοκρατίας,

Αγαπητέ Πρόεδρε της Ένωσης Ευρωπαίων Δημοσιογράφων,

Κύριες και Κύριοι,

Αγαπητοί φίλοι,

Καταρχήν αποδέχομαι αυτή την τιμητική διάκριση με μεγάλη χαρά αλλά και αίσθημα ευθύνης και περηφάνιας, καθώς βρίσκομαι εδώ σήμερα ανάμεσα σε μια εκλεκτή "συντροφιά" και μεταξύ τιμωμένων με σημαντικό έργο και προσφορά.

Είναι αλήθεια πάντως ότι αν για κάτι πιστεύω ότι μπορώ να διακριθώ στη ζωή μου, αυτό είναι η ακλόνητη αφοσίωση μου στην Ενωμένη Ευρώπη και μάλιστα σε χρόνια δύσκολα. Ποτέ δεν έχασα την πίστη μου στην Ευρώπη, ποτέ δεν πίστεψα ότι υπάρχει άλλος δρόμος πέραν της Ένωσης. Μια πίστη που για μένα πάντα συνέπλεε με την προσήλωσή μου στην Ελλάδα, μια στάση την ορθότητα της οποίας εκτιμώ πως ανέδειξαν οι εξελίξεις και η ίδια η πραγματικότητα – ώστε και η Ελλάδα να "ατενίζει το μέλλον ΜΕ την Ευρώπη", και όχι μέσω κάποιου άλλου δρόμου δίχως πυξίδα και δίχως συντεταγμένες.

Ποιο μέλλον όμως;

"Δέκα χρόνια μετά το ξέσπασμα της κρίσης, η ευρωπαϊκή οικονομία επιτέλους ανακάμπτει και, μαζί με αυτήν, ανακάμπτει και η αυτοπεποίθησή μας. Πνέει και πάλι ούριος άνεμος για την Ευρώπη".

Τα αισιόδοξα αυτά λόγια που ακούστηκαν πριν ένα μήνα περίπου, ανήκουν στον Πρόεδρο Γιούνκερ κατά την ομιλία του για την Κατάσταση της Ένωσης το 2017. Μάλλον όμως αντήχησαν κάπως παράφωνα για πολλούς συμπατριώτες μας. Αν έτυχε να ακούσουν τη συγκεκριμένη ομιλία, "η Ελλάδα δεν είναι Ευρώπη;", θα αναρωτήθηκαν. Έτσι δεν μας επαναλαμβάνεται χρόνια τώρα, μετ' επιτάσεως δε τα χρόνια της κρίσης; Πού είναι λοιπόν και εδώ, στη χώρα μας, ο ούριος άνεμος;

Για τους χιλιάδες των ανέργων, τους χαμηλοσυνταξιούχους, τους εργαζόμενους κατώτατου μισθού, μάλλον ήταν μια μέρα σαν όλες τις άλλες – μια ακόμη μέρα που θα τους έβρισκε στο δρόμο να αγωνίζονται για την επιβίωση.

Στο άκουσμα της ανάγκης ίσων δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους και μιας πιο κοινωνικής Ευρώπης, ορόσημα που τέθηκαν εκείνη τη μέρα για το μέλλον της Ευρώπης, ίσως να χαμογέλασαν με πίκρα. Για αυτούς, που είναι αυτή η Ευρώπη όλα αυτά τα χρόνια; - Θα σκέφτηκαν και γιατί ο ελληνικός λαός εξακολουθεί να υφίσταται τόσες δοκιμασίες - εδώ, στο νότιο άκρο της Ευρώπης, που μετατράπηκε εν πολλοίς, εκ των πραγμάτων σε πειραματικό εργαστήριο αντιμετώπισης κρίσεων; Την κρίση αυτή τελικά την αντιμετωπίσαμε μαζί ΜΕ την Ευρώπη είτε το θέλουμε είτε όχι, είτε μας αρέσει είτε όχι.

Ας απαντήσουμε επιτέλους ευθαρσώς στην ερώτηση:

-Διασώθηκε η Ελλάδα; Ναι διασώθηκε.

-Ήταν η Ευρώπη στο πλάι της; Ναι ήταν.

Παρά την απογοήτευση λοιπόν, αξίζει να υπερασπιστούμε το μέλλον της Ευρώπης και το μέλλον της Ελλάδας εντός αυτής. Είναι ακριβώς εξαιτίας αυτής της κρίσης εντέλει που η υπεράσπιση της θέσης της χώρας εντός του ευρωπαϊκού οικοδομήματος είναι περισσότερο απαραίτητη από ποτέ – μια θέση "κανονική", μια θέση ισότιμη.

Μας λένε: Μήπως θα ήταν καλύτερα να χωρίσουν οι δρόμοι, να ακολουθήσει ο καθείς την πορεία του, να αφήσουμε ξανά να μας αγκαλιάσει η γνώριμη ζεστασιά τους έθνους-κράτους; Να κοιτά τους Βρετανούς, κοιτά τους Καταλανούς. Μήπως τελικά το μέλλον είναι καλύτερα να μας βρει χωριστά;

Τουναντίον, πιστεύω ακράδαντα ότι η μόνη ευρωπαϊκή πορεία που εξυπηρετεί τόσο τα συμφέροντα της χώρας μας όσο και όλων, δυνατών τε και αδυνάτων, είναι μια πορεία περισσότερο ενοποιητική.

Και εξηγούμαι: Η πορεία προς μια πιο ενωμένη, δημοκρατική Ευρώπη όπου όλες οι χώρες προχωρούν με τον ίδιο βηματισμό, χωρίς αποκλεισμούς, χωρίς 1η και 2η κατηγορία ή 1η και 2η ταχύτητα, αφαιρεί από τη φαρέτρα του εθνικιστικού λαϊκισμού την αντιπαράθεση μεταξύ κρατών-μελών, που μπορεί να έχει διχαστικές συνέπειες – όπως συνέβη με το Brexit. Και μπορεί να δράσει αποτρεπτικά και στις αποσχιστικές τάσεις που εκδηλώνονται εντός εθνικών συνόρων γιατί η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση και οι αξίες της Ένωσης αποτελούν εγγύηση εναντίον τυχόν δυσμενούς μεταχείρισης μειονοτήτων ή άλλων συνόλων.

Δηλαδή, για να είμαι σαφής, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να διαφυλάξει καλύτερα την συνοχή και ακεραιότητα των εθνικών κρατών-μελών της Ένωσης από τα ίδια τα Κράτη-μέλη μόνα τους. Πως; Με το μοντέλο της ήπιας δύναμης, των δημοκρατικών διαδικασιών και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτό διαβλέπω ότι μπορεί να είναι ένα από τα προσωρινά συμπεράσματα της πρόσφατης κρίσης στην Ισπανία, αν και παραδέχομαι ότι είναι πολύ νωρίς για οποιοδήποτε αποτίμηση. Το ευρωπαϊκό DNA δρα πάντως υπέρ του συμβιβασμού, της συναίνεσης, της οικοδόμησης των κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις οποιουδήποτε τύπου κι αυτό επιφέρει την ειρηνική συνύπαρξη.

Οι δε πολιτιστικές διαφορές όχι μόνο δεν διχάζουν, αλλά αντανakλούν τη δύναμη, την ευρωστία, την ζωντάνια, την ποικιλία του ευρωπαϊκού μας πολιτισμού.

Βέβαια τα πράγματα δεν είναι απλά και η πορεία αυτή είναι πιθανότατα η πιο δύσκολη. Στο κάτω κάτω, αν αποδεχτούμε ότι η βαθύτερη ένωση είναι προς το κοινό μας συμφέρον, τότε ποιον θα έχουμε να κατηγορούμε, όταν τα πράγματα δυσκολεύουν; Όσο η Ευρώπη παραμένει, στη χειρότερη περίπτωση, κάτι έξω από εμάς, και στην καλύτερη κάτι παράλληλο με εμάς, μπορούμε άνετα να της φορτώνουμε ότι μας δυσκολεύει, ότι μας ξεβολεύει, ότι, εντέλει, μας πάει ένα βήμα πιο κάτω.

Όμως για εμάς, για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμητό είναι αυτό ακριβώς το σενάριο, της μίας Ευρώπης, ενός συστήματος, στο οποίο θα προχωρήσουμε όλοι μαζί με τον ίδιο βηματισμό σε μεγαλύτερη ακόμα ενσωμάτωση.

Και η Ελλάδα; Πού βρίσκεται μέσα σε όλο αυτό;

Για να εκπληρωθεί η υπόσχεση της κανονικότητας, κάτι που οι πολιτικοί μας το οφείλουν όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά κυρίως στους Έλληνες πολίτες, πιστεύω καταρχήν ότι τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή για ενδοσκόπηση και διαλογισμό. Γιατί φτάσαμε εδώ, στο τρίτο μνημόνιο; Σε ποιο σημείο πήραμε τη ζωή μας λάθος;

Αξίζει να θυμηθούμε τους λόγους για τους οποίους θέλησε η Ελλάδα να γίνει μέλος της ΕΟΚ. Αφενός η ανάγκη διασφάλισης της δημοκρατίας και των συνόρων και αφετέρου ο πόθος της ανάπτυξης ενέπνευσαν αυτούς που πρώτοι οραματίστηκαν την Ελλάδα εντός της ενωμένης Ευρώπης. Και πετύχαμε δύο στα δύο. Από "ξεχασμένη" στην άκρη των Βαλκανίων, σε μερικές δεκαετίες η Ελλάδα κατέστη το νότιο σύνορο της Ευρώπης και πυρήνας ανάπτυξης για την περιοχή χάρη στην Ευρώπη.

Γιατί λοιπόν φτάσαμε, εν έτει 2017, να ζούμε τρίτο μνημόνιο, ασφυκτική λιτότητα, ανεργία και αποψίλωση του μάχιμου, πεπαιδευμένου και νέου σε ηλικία εργατικού δυναμικού; Πιστεύω πως η λύση του αινίγματος βασίζεται σε τρεις άξονες:

Πρώτον, δεν υπήρξε ποτέ μακρόπνοος και μακροχρόνιος αναπτυξιακός σχεδιασμός και υλοποίηση ενός παραγωγικού μοντέλου βιώσιμης ανάπτυξης.

Δεύτερον, δεν υπήρξε σχεδόν ποτέ πολιτική συνεννόηση. Η αδελφοσύνη περιορίστηκε στα λόγια των ποιητών. Στην πραγματικότητα, τη μία μέρα χτίζαμε, την άλλη γκρεμίζαμε, αναλόγως με του πού έπνεε ο πολιτικός άνεμος.

Και τρίτον, δεν προσαρμοστήκαμε ποτέ σε ένα ευρωπαϊκό μοντέλο διακυβέρνησης. Δεν κάναμε τις αλλαγές στη διοίκηση και το δημόσιο όταν υπήρχαν χρήματα και χρόνος για αυτό. Κλείσαμε τα μάτια στα κακώς κείμενα, αφήσαμε τα ελλείμματα να διογκωθούν και οδηγήθηκε ένας ολόκληρος λαός να ζει μέσα σε μια επίφαση ευημερίας – μια "φούσκα" που αναπόφευκτα έσκασε.

Παράλληλα βέβαια, ακόμη και τώρα, εξακολουθούμε να ζούμε μέσα στην άγνοια (πόσο "αθώα" άραγε) του τι μας έχει προσφέρει η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα στοιχεία πρόσφατης έρευνας του οργανισμού Διανέοσις είναι εντυπωσιακά: Οι μισοί Έλληνες πιστεύουν ότι η Ελλάδα ζημιώθηκε από την ΕΕ σε θέματα ανάπτυξης. Ένας στους τρεις θέλουν να επιστρέψουν στο εθνικό νόμισμα. Έξι στους δέκα Έλληνες πιστεύουν πως από τη συμμετοχή μας στην ΕΕ είμαστε χαμένοι. Οκτώ στους δέκα αγρότες πιστεύουν ακριβώς το ίδιο. Ενώ τέσσερεις στους δέκα πιστεύουν ότι σε δέκα χρόνια θα είμαστε εκτός Ένωσης. Οι δε απλές αυτές επιφανειακά διαπιστώσεις οδηγούν αναπόφευκτα σε άλλες, μεγαλύτερης βαρύτητας και περισσότερο διχαστικές, αλλά εξίσου απλουστευτικές: Η Ένωση έχει έλλειμμα δημοκρατίας. Η Γερμανία κάνει ότι θέλει. Ο κακός είναι στις Βρυξέλλες.

Αξίζει να αναλογιστούμε για λίγο, ποιον συμφέρει ειλικρινά η συντήρηση και ανανέωση τέτοιων μύθων.

Αγαπητοί φίλοι,

Είναι μάλλον τώρα η ύστατη ώρα και για την Ελλάδα, η τελευταία ευκαιρία. Ας μη τη σπαταλήσουμε χτίζοντας πάνω σε ψέματα και προσδοκίες που δεν θα επαληθευτούν. Το πέρασμα από την εξουσία όλου του φάσματος των πολιτικών δυνάμεων του τόπου πρέπει να μας έχει κάνει πιο σοφούς, πιο πραγματιστές σε σχέση με τα όρια του εφικτού, ενώ διαπιστώνουμε μια αυξανόμενη πολιτική και κοινωνική συναίνεση υπέρ των μεταρρυθμίσεων. Ναι, η Ελλάδα μπορεί να βγει από την εποχή των μνημονίων. Αλλά αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση επιστροφή στις πρακτικές του παρελθόντος. Σημαίνει αντιμετώπιση των στρεβλώσεων του παρελθόντος μια για πάντα και ειλικρίνεια ως το πού βρισκόμαστε και το τι πρέπει ακόμη να πετύχουμε.

Σημαίνει ακόμα εξωστρέφεια και επένδυση στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Σημαίνει μια βαθύτερη απομυθοποίηση της εικόνας του Ελληνικού λαού ως του περιούσιου λαού, την αποδοχή όσων πήγαν λάθος, την οριστική αλλαγή πορείας. Σημαίνει πίστη και καλλιέργεια περιβάλλοντος σταθερότητας για εγχώριους και ξένους επενδυτές. Σημαίνει ευρωπαϊκή στήριξη στα πρώτα μας μετα-μνημονιακά βήματα. Σημαίνει όμως και επιστροφή του ανθρωποκεντρισμού στην Ευρωπαϊκή πολιτική προσέγγιση των πραγμάτων.

Αυτός είναι ο δρόμος ΜΕ την Ευρώπη. Και τώρα που ξέρουμε ότι τρίτος δρόμος δεν υπάρχει, αυτός είναι και ο μοναδικός δρόμος. Ναι, σίγουρα, μπορούν ακόμα να γίνουν πολλά ώστε όλοι οι Ευρωπαίοι, των Ελλήνων συμπεριλαμβανομένων, να είναι ισότιμοι στην πράξη και όχι μόνο στα λόγια. Η διαρκής αυτή προσπάθεια όμως δεν αναιρεί την πραγματικότητα της ταύτισης: ο Έλληνας είναι και θα παραμείνει Ευρωπαίος. Γιατί, όπως είχε πει κι ο Πρόεδρος Γιούνκερ το καυτό καλοκαίρι του 2015, η Ελλάδα είναι Ευρώπη και η Ευρώπη Ελλάδα.